

Majandus- ja taristuministri 9. septembri 2016. a määruse nr 54 „Eesti akrediteerimisasutuse võetava aastatasu määramise põhimõtted ja tasu määrad“ muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse toote nõuetele vastavuse seaduse (TNVS) § 38⁴ lõike 4 alusel.

Eelnõu eesmärk on tagada kvaliteetne, isetasuv ja jätkusuutlik akrediteerimisteenus, mistõttu ajakohastatakse aastatasu määrade suurust.

TNVS-is on sätestatud akrediteerimistasu kolm järgmist komponenti:

- 1) taotluse läbivaatamise tasu,
- 2) akrediteerimise ja mõõtja erialase pädevuse hindamise tasu ja
- 3) aastatasu.

Kui esimese kahe määrad ja kulukomponendid on seadusega ammendavalt korraldatud, siis aastatasu puhul sätestatakse üksnes aastatasu eesmärk, kirjeldatakse selle kujunemise elemente ning antakse ministriile volitus kehtestada täpsemad põhimõtted ja tasu määrad.

Eesti akrediteerimisasutuse võetav aastatasu asutuse akrediteeringu ja mõõtja erialase pädevuse tunnistuse kehtivana hoidmise eest on kehtestatud majandus- ja taristuministri 9. septembri 2016. a määrusega nr 54 „Eesti akrediteerimisasutuse võetava aastatasu määramise põhimõtted ja tasu määrad“¹ (edaspidi *määrus nr 54*).

Määruses nr 54 sätestatud aastatasu määrad ajakohastati 2020. aasta juulis ja selle tulemusel suurendati 2021. aasta 1. jaanuarist aastatasu 40% ja 2023. aasta 1. jaanuarist 20%. Kuigi 2020. aastal ajakohastatud määruse nr 45 seletuskirja järgi oli plaan vaadata aastatasu uuesti üle (tol ajal tehtud finantsplaani järgi) viie aasta pärast, siis arvestades vahepealset väga suurt ja ettenägematut inflatsiooni ning asjaolu, et palgasurve on praegu püsinud endiselt suur, tuleb aastatasu üle vaadata varem ehk pärast kolme aastat.

TNVS-i § 38 tähenduses Eesti akrediteerimisasutusena tegutseva MTÜ Standardimis- ja Akrediteerimiskeskuse struktuuriüksuse Eesti Akrediteerimiskeskus (edaspidi *EAK*) jätkusuutlikuks toimimiseks on vaja ajakohastada aastatasu määrasid. Palgasurve ja erakordselt suure inflatsiooni tõttu on puudujääk 2024. ja 2025. aasta eelarve kavandi järgi vältimatu ning järgmistel aastatel see suureneb.

Eelnõuga tõstetakse aastatasu määrasid kahes etapis, et ühelt poolt tagada Eesti akrediteerimisasutuse jätkusuutlik toimimine, teenuse isetasuvus ja mittetulunduslikkus, teisalt aga tasandada akrediteerimisasutuse klientidele hinnatõusu mõju ning võimaldada klientidel tegevus pikema aja peale ette üle vaadata ja eelarveraha planeerida. Seega kehtestatakse eelnõuga 1. jaanuarist 2024 ja 1. jaanuarist 2025 aastatasu määrade tõus vastavalt 20% ja 10%.

---

¹ [RT I, 14.07.2020, 13](#)

Määruse koostas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettevõtlus- ja tarbimiskeskonna osakonna ettevõtlus- ja tarbimiskeskonna valdkonna metroloogia ja vastavushindamise nõunik Triinu Sillamaa (triinu.sillamaa@mkm.ee, 625 6391). Eelnõu ja seletuskirja juriidilise analüüsi tegi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Ragnar Kass (ragnar.kass@mkm.ee). Eelnõu ja seletuskirja keeletoimetas Justiitsministeeriumi õigusloomekorralduse talituse toimetaja Airi Kapanen (Airi.Kapanen@just.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 765/2008, millega sätestatakse akrediteerimise ja turujärelevalve nõuded seoses toodete turustamisega ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 339/93 (ELT L 218, 13.8.2008, lk 30–47)² kohustab tagama, et riiklikel akrediteerimisasutustel on piisavalt raha oma kohustuste nõuetekohaseks täitmiseks. Seejuures peab akrediteerimine toimima isetasuvuse põhimõttel ja mittetulunduslikel alustel. Eeltoodut on järgitud ka praeguse eelnõu koostamisel.

Akrediteerimise ja mõõtja erialase pädevuse hindamise ja tõendamise tasud jaotuvad kolmeks:

- 1) taotluse läbivaatamise tasu,
- 2) akrediteerimise ja mõõtja erialase pädevuse hindamise tasu ning
- 3) aastatasu.

Aastatasu on tasu akrediteeringu ja mõõtja erialase pädevuse tunnistuse kehtivana hoidmise eest (TNVS § 38⁴ lg 1). Selle suurus sõltub akrediteerimisasutuse jätkusuutlikuks toimimiseks vajalikest kuludest, mis jaotatakse akrediteeritud asutuste ja erialaselt pädevate mõõtjate vahel proportsionaalselt akrediteeringu/pädevuse ulatust ja keerukust arvestades. Sisult on tegemist akrediteerimisasutuse üldkuluga, mida ei saa katta taotluse läbivaatamise tasu ja konkreetse kliendi hindamise tasuga. Aastatasust kaetakse EAK administreerimis- ja majandamiskulud, samuti kulud, mis on vajalikud peaassessorite palgakuludeks (akrediteerimisskeemide ja erialaassessorite süsteemi väljatöötamiseks ja ülalhoidmiseks, EAK juhtimissüsteemi toimivana ja rahvusvahelistele akrediteerimise nõuetele vastavuses hoidmiseks) ning EAK arendamiseks.

Rahandusministeeriumi 2023. aasta kevadise majandusprognoosi³ järgi oli 2022. aasta hinnatõus rekordiline (19,4%) mitme ebasoodsa asjaolu⁴ kokkulangemise tõttu, palgakasv oli 2022. aastal 8,9%. Sama prognoosi järgi 2023. aastal inflatsioon väheneb, keskmiseks hinnatõusuks kujuneb umbes 9% ja palgakasvuks prognoositakse 9%. Kuna enamiku EAK kuludest moodustavad töötajate palgad, mõjutab EAK eelarvet peale hinnatõusu tuntuvalt ka palgasurve. EAK töötajad on eriväljaõppega. Väljaõpet peab suures osas EAK ise tegema ja see võtab aega umbes kuus kuud kuni üks aasta, mis võtab palju ressursi töötajatelt. Seega on töötajate ja nende palgataseme hoidmine prioriteetne.

Tänu aastatasu määrade varasemale ajakohastamisele 2021. ja 2023. aastal on EAK suutnud hoogsa inflatsiooni tingimustes siiani tegutseda eelarvepuudujäägita. Samas on nii 2024. aasta kui ka 2025. aasta EAK eelarve plaanidest näha, et 2024. aastal on eelarve puudujääk praegu

---

²<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=celex:32008R0765>

³<https://www.fn.ee/riigi-rahandus-ja-maksud/fiskaalpoliitika-ja-majandus/rahandusministeeriumi-majandusprognoos>

⁴ Maailmamajandus taastus pandeemiakriisist, järgnesid energiakriis ja Venemaa-Ukraina sõjast tingitud tarnehäired.

kehtivate aastatasu määradega ligi 90 000 eurot ja 2025. aastal suureneks see veel 20 000 euro võrra, ulatudes ca 110 000 euroni ning suureneb aasta-aastalt ka edaspidi. EAK eelarveprognoosi aluseks võeti Rahandusministeeriumi 2023. aasta kevadises majandusprognoosis esitatud palgakasvu ja inflatsiooni näitajad⁵. EAK 2023. aasta eelarve on 1,1 miljonit eurot, mille tuludest moodustasid akrediteerimise aastatasud 430 000 eurot. Praeguse akrediteeringute arvu ja ulatuse juures suurenevad määruse nr 45 muudatusega EAK eelarve tulud aastatasude tõusuga 20% 2024. aastal ca 86 000 eurot (kokku tulu aastatasudest 516 000 eurot) ja 2025. aastal täiendavalt ca 52 000 eurot (kokku tulu aastatasudest 568 000 eurot). 2025. aastal plaanitav tõus on suurem kui praeguste prognooside järgi eelarvetasakaalu jaoks hädavajalik. Samas tuleb arvestada, et EAK plaanib ära kasutada olulise osa tekkinud reservist alljärgnevalt kirjeldatud investeeringuteks ning võttes arvesse praegust ebastabiilset finantsolukorda, siis on õigustatud väikse varu taastamiseks ja tagamaks klientidele pigem pikem aeg, millal määrasid ei ole vaja suurendada, 2025. aastal 10% aastatasude tõus.

EAK-l on praegu olemas raha infosüsteemi arendamiseks ja kodulehe uuendamiseks (hinnanguliselt kujuneb uue süsteemi maksumuseks ca 250 000 eurot), osa sellest tööst tehakse riigieelarverahast (60 000 eurot). Nimetatud töid ei ole otstarbekas kokkuhoiu meetmena edasi lükata, kuna need on vajalikud, et tagada klientidele tänapäevane infotehnoloogiline teenus. Ei ole jätkusuutlik akrediteerimistasude suurendamist edasi lükata ning kasutada infosüsteemi ja kodulehe arenduseks mõeldud raha paari aasta eelarvepuudujäägi katmiseks, seejärel aga tõsta aastatasu määrasid mitmekordselt, et arenduseks vajalik raha uuesti kokku saada.

Investeeringud praegusesse akrediteerimisasutuse kodulehte aadressil www.eak.ee on vajalikud, kuna praegune koduleht on sisuliselt ja infotehnoloogiliselt vananenud ning kasutajatel on raske leida vajalikku infot ja teha otsinguid. Kuna koduleht on infotehnoloogiliselt vananenud, siis ei ole otstarbekas seda uuendada, vaid luuakse uus koduleht, et akrediteerimisasutus saaks täita talle esitatud nõudeid. Nende kohaselt (sh TNVS § 38 lg 1 punkt 6) peab akrediteerimisasutus hoidma avalikult kättesaadavana mitmesugust akrediteerimisega seotud infot, nagu info akrediteerimisprotsessi ning akrediteerimisasutuse akrediteeritud asutuste ja pädevate mõõtjate kohta.

EAK uue kodulehega on plaanis:

- a) oluliselt parandada akrediteeritud isikute kohta käiva info otsimist ja esitamist,
- b) luua selgemad võimalused esitada akrediteerimisasutusele tagasisidet ja päringuid,
- c) luua kodulehe osana kliendiportaal, et digiteerida akrediteeritavate klientidega akrediteerimisprotsessis peetav infovahetus ja akrediteerimise käigus tuvastatud mittevastavuste lahendamine.

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist.

Eelnõu § 1 punktidega 1 ja 2 muudetakse määruse nr 54 § 2 lõikeid 1 ja 2, suurendades erialaselt pädeva mõõtja aastatasu määra vastavalt 20% ja 10%. Erialaselt pädeva mõõtja aastatasu määramise alused jäävad samaks.

Erialaselt pädevad mõõtjad jaotuvad:

- 1) erialaselt pädevad mõõtjad, kes teevad mõõtmisi riikliku järelevalve või elektriohutuse valdkonnas inspekteerimistegevuse käigus, ja

---

⁵ 2024. aasta inflatsiooni prognoos on 3% ja palgakasvu prognoos 5,7%; 2025. aasta inflatsiooni prognoos on 2,1% ja palgakasvu prognoos 4,1%.

2) erialaselt pädevad mõõtjad, kes tegutsevad muudel õigusaktides sätestatud juhtudel, näiteks alkoholi- või kütuseaktsiisimõõtjad.

Kui erialaselt pädeval mõõtjal on pädevus mitme õigusakti alusel, tasutakse aastatasu iga erialaselt pädeva mõõtja iga tunnistuse eest. Sama põhimõtet järgitakse ka kehtiva korra alusel.

Eelnõu § 1 punktiga 3 ja 4 kehtestatakse akrediteerimise aastatasusid käsitlev määruse lisa uues sõnastuses. Lisa kohaselt määratakse ka edaspidi igale akrediteeritud asutusele aastatasu kategooria olenevalt asutuse akrediteerimisulatuselt ja tegevustest. Sealjuures jääb samaks põhimõte, et kui vastavushindamisasutus on ühel ja samal ajal akrediteeritud mitme akrediteerimisstandardi kohaselt, nt laborina ja ka inspekteerimisasutusena, siis määratakse igale akrediteeringule eraldi aastatasu kategooria. Kui asutusel on ühe akrediteeringu all eri tegevused, mis on eristatud ka määruse lisas esitatud tabelites, määratakse aastatasu kategooria igale tegevusele eraldi. Näiteks, kui inspekteerimisasutus on nii akrediteeritud elektripaigaldise auditi tegijana kui ka taotlejana, määratakse asutusele mõlema inspekteerimistegevuse eest vastav aastatasu kategooria.

Aastatasude määramise alustest muudetakse lisa punkti 3.2. Muudatusega parandatakse sätte sõnastust, et sätte tegelik eesmärk oleks selgelt ja üheselt mõistetav. Määruse kehtiva sõnastuse kohaselt on tekkinud olukord, kus viie katsevaldkonnaga labori kategooria on 5, kuue valdkonnaga katselabori labori kategooria aga 4. Tegelikult on kuue katsevaldkonnaga labori akrediteerimise ja valdkondade hindamiseks vajaliku kompetentsuse hoidmise kulu suurem kui viie katsevaldkonnaga labori vastav kulu, mistõttu ei peaks kuue katsevaldkonnaga labori akrediteerimise aastatasu olema väiksem viie katsevaldkonnaga labori aastatasust. Muudatusega muudetakse nii viie kui ka kuue katsevaldkonnaga labori aastatasu kategooria võrdseks viie katsevaldkonnaga labori omaga. Muid kategooriad muudatus ei mõjuta.

Samuti määratakse eelnõuga selgemini kindlaks inspekteerimisasutusena tegutseva elektripaigaldise auditi tegija kategooriad (vt lisa tabelit 2). Muudatus on selgitava iseloomuga ja selle tulemusena ühegi akrediteeritud elektripaigaldise auditi tegija kategooria ei muutu.

- Kehtiva sõnastuse juures võib jääda arusaamine, et üksnes kõrgepinge paigaldiste elektripaigaldiste auditi tegija kategooria on 2.
  - Tegelikult on olnud eesmärk, et üksnes madalpinge (II ja III liik) või üksnes kõrgepinge (liik II) korral on elektripaigaldiste auditi tegija kategooria 1.
  - Kategooria 2 on elektripaigaldise auditi tegijal, kes teeb elektripaigaldise auditit nii madalpinge (II ja III liik) kui ka kõrgepinge (II liigi) elektripaigaldistele.
- Lisaks, elektripaigaldise auditi tegija kategooria suureneb ühe võrra, kui
  - auditit tehakse ka I liigi elektripaigaldisele (vt lisa tabeli 2 märkust 2);
  - kui asutuse akrediteerimisulatuses on elektromagnetilise ühilduvuse hindamine (vt lisa tabeli 2 märkust 2).

Eelnõuga muudetakse tabeli 4 allmärkust sertifitseerimisskeemide kohta, kuna standard EVS 18001 on praeguseks asendatud standardiga ISO 45001.

Eelnõu § 1 punktidega 3 ja 4 muudetakse lisa tabelis 1 esitatud kategooriate aastatasu määrasid vastavalt 20% ja 10%.

Võrreldes kehtiva korraga jäävad aastatasude määramise alused ülejäänud osas samaks.

Eelnõu §-ga 2 nähakse ette aastatasu määra jõustumise aeg. 1. jaanuaril 2024 jõustub erialaselt pädeva mõõtja ja akrediteeritud asutuse aastatasu määrade esimene tõus (20%) koos aastatasu määramise ajakohastamisega ja 1. jaanuaril 2025 jõustub teine tõus (10%). Aastatasu määrade tõusu kehtestamine kahes järgus aitab akrediteerimisteenuse klientidel paremini planeerida eelarvet. Et võimaldada akrediteerimisasutusel kulusid paindlikumalt planeerida ja eelarvepuudujääk minimeerida, on esimene hinnatõus suurem ja järgmine väiksem. Järgmine aastatasu ülevaatamise aeg sõltub kaupade ja teenuste üldise hinnataseme muutumisest ehk inflatsioonist, mida on praegust finantsolukorda arvestades keeruline ette näha.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Euroopa Liidu õiguses akrediteerimistasusid üksikasjalikult ei käsitleta. Käesolev määrus on kooskõlas nõukogu määrusega (EÜ) nr 765/2008, milles on liikmesriike kohustatud looma rahvuslikud akrediteerimisasutused ja tagama, et akrediteerimisasutustel on piisavalt vahendeid oma kohustuste nõuetekohaseks täitmiseks, seejuures peab akrediteerimine toimima isetasuvuse põhimõttel ja mittetulunduslikel alustel.

4. Määruse mõjud

Määruse nr 54 muudatus ei avalda sotsiaalset, sealhulgas demograafilist mõju, puudub mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, regionaalarengule ning elu- ja looduskeskkonnale. Määrusel on tuntav majanduslik mõju.

Akrediteerimisasutus peab nõukogu määruse (EÜ) nr 765/2008 artikli 4 punkti 7 kohaselt toimima isetasuvuse põhimõttel ja mittetulunduslikel alustel. Akrediteerimisasutuse aastatasu määrad vaadati viimati üle kolm aastat tagasi, mil kehtestati aastatasu määrade tõus.

Kuna 2020. aastal kehtestati määruse nr 45 muudatused, millega aastatasu määrasid ajakohastati, on EAK suutnud praeguseni tegutseda eelarvepuudujäägita, ent 2024. aastast tekib aastatasu praeguste määrade juures arvestatav puudujääk – 2024. aastal u 90 000 eurot, 2025. aastal u 110 000 eurot – ja see suureneb aasta-aastalt. Kui jätkata aastatasu samade määradega, siis iga järgmise aastaga eelarvepuudujääk suureneb ja akrediteerimistegevuse hinnastamisel ei ole järgitud teenuse isetasuvuse põhimõtet. Lisaks, alarahastamine ohustab akrediteerimisteenuse nõutud kvaliteeti ja arengut, need omakorda mõjutavad akrediteeritud asutuste teenuste usaldusvärsust. Kuigi EAK-l praegu küll olemas mõningane varu (vt seletuskirja punkti 2), ei ole jätkusuutlik seda kasutada, lükkamaks aastatasu määrade tõstmist edasi. Eelnimetatud rahaga on plaanis uuendada EAK kodulehte. Peale EAK töötajate tööprotsesside lihtsustamise ja kiiremaks muutmisele parendatakse EAK uue kodulehega ka akrediteeritavatele taotluste ja muude dokumentide esitamist ning infovahetust EAK-ga. Arvestades erakordselt suurt inflatsiooni viimasel paaril aastal (2022. aastal 23%) ja jätkuvat survet tööjõukuludele ning akrediteerimisasutuse ülalpidamiskulude kasvu, on vaja aastatasu määrad üle vaadata praegu.

Akrediteerimise aastatasu on üks kolmest akrediteerimistasu komponendist. Aastatasu suurendamine 20% ja 10% tähendab kogu akrediteerimise ning pädevuse hindamise ja tõendamise teenuse keskmist hinnatõusu vastavalt 8,7% ja 6,5%. Määruse nr 54 muudatus mõjutab otseselt u 230 asutust, kellel on akrediteering, ja u 120 erialaselt pädevat mõõtjat. Määruse muudatuse negatiivne mõju seoses tasumäärade tõusuga on akrediteeritud asutustele keskmine. Muudatuse positiivne mõju akrediteerimisasutusele on suur, kuna edaspidi vastavad aastatasu määrad tegelikele kuludele.

Määruse muudatus mõjutab akrediteeritud asutusi positiivselt, kuna tagab väga hea kvaliteediga, usaldusväärse ja jätkusuutliku akrediteerimisteenuse. Akrediteeritud asutuste hulgas on ka riigieelarvelisi asutusi, nagu Terviseamet, Eesti Kohtuekspertiisi Instituut, Ravimiamet, Keskkonnaamet, Riigi Laboriuuringute ja Riskihindamise Keskus, Maaelu Teadmuskeskus, ning erialaselt pädevaid mõõtjaid, nagu Politsei- ja Piirivalveamet, Transpordiamet. Akrediteeritud asutuste teenuse hind küll kallineb, aga sellega tagatakse akrediteerimissüsteemi jätkusuutlik toimimine.

EAK esitab aastatasu maksmise arve igal aastal akrediteerimistunnistuse kuupäeva kuul. Erialaselt pädevale mõõtjale on võimalik esitada aastatasu arve kogu pädevustunnistuse kehtivuse perioodiks ette (kaks aastat) ka pärast hindamistoimingute lõpetamist ja tõendamisotsuse tegemist, kuid hinnatõusu aastatel esitatakse aastatasu arve ühe aasta eest korraga.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulutused ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega kaasneb mõningane riigieelarveline lisakulu, sest riigilaborite akrediteerimistasud kallinevad.

Mõju riigilaboritele on väike, kuna aastatasu suurim tõus ühele asutusele on 1010 eurot ja väikseim 105 eurot, mis kaetakse olemasolevatest eelarvevahenditest.

EAK eelarvesse lisanduvad määruse rakendamisel 2024. aastal jõustuva muudatusega 86 000 eurot ja alates 2025. aastast 56 000 eurot eeldusel, et ei muutu märkimisväärselt akrediteeritavate arv ja nende akrediteerimisulatused.

6. Määruse jõustumine

Määruse § 1 punktid 1 ja 3 jõustuvad 2024. aasta 1. jaanuaril ning punktid 2 ja 4 2025. aasta 1. jaanuaril.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Siseministeriumile, Rahandusministeriumile, Sotsiaalministeriumile, Maaeluministeriumile, Keskkonnaministeriumile ja Justiitsministeriumile ning arvamuse avaldamiseks Eesti Kaubandus-Tööstuskojale ja Eesti Tööandjate Liidule.